

Baseline overvågning - Life 70, Gravene

Arbejdsrapport udført for Assens Kommune, december 2013
Feltarbejde: Irina Goldberg og Eigil Plöger
Afrapportering: Eigil Plöger

Indhold

Indledning	3
Metode.....	3
Resultater.....	3
Udregnede Ellerberg-gennemsnit og vurdering af potentiale	4
Kommentarer til delområderne.....	4
Bilag IV-padder og dagsommerfugle.....	6
Diskussion.....	7
Potentiale for udvikling af habitatnatur.....	7
Vurderinger af effekt på dyrelivet.....	8
 Bilag 1 - floralister.....	 9

Indledning

I forbindelse med Life-projektet "Life 70" indenfor projektområdet Gravene, har Assens Kommune ønsket, at der foretages en Baseline-overvågning af de områder, hvor der skal ske aktioner i projektet.

Metode

Der er foretaget dokumentation af naturindholdet indenfor projektområdet. Dokumentationen er foretaget ved at optage floraliste fra en stedfæstet dokumentationscirkel og udfylde et tilhørende kortlægnings-skema. For hvert delområde er potentialet i forhold til udvikling af primært habitatnaturtyperigkær (7230), sekundært tidvis våd eng (6410) vurderet.

Forekommende Bilag IV-padder og evt. andre naturværdier er registreret.

Resultater

Floralister er sammenfattet i Bilag 1 og placeringen af dokumentationscirklerne fremgår af Kort 1. Indsamlede floradata er anvendt til udregning af gennemsnitlige Ellenberg-værdier, der fremgår af Tabel 1.

Data fra dokumentationscirklerne indtastes i Miljøportalens Naturdatabase.

Kort 1. Placering af dokumentationsfelter. (Grøn = meget stort potentiale, gul = stort, orange = middel og rød = lille potentiale)

Udregnede Ellenberg-gennemsnit og vurdering af potentiale

Gennemsnitlige Ellenberg-værdier og vurdering af potentiale for udvikling eller forbedring af lysåbne habitatnaturtyper er vist i nedenstående tabel. Vurderingen af potentialet er foretaget ud fra vegetation, vandtilgang og - bevægelse samt tørvelagstykkelse.

	Ellenberg-værdier					Vurdering af potentiale	UTM-X	UTM-Y
	L	F	R	N	S			
Dok 1	6,25	6,70	5,15	4,45	0,15	meget stort	579181	6127383
Dok 2	6,80	8,05	5,70	4,50	0,10	meget stort	579259	6127408
Dok 3	6,79	8,16	6,05	5,16	0,11	stort	579288	6127271
Dok 4	6,00	6,83	5,70	4,91	0,04	middel	579392	6127562
Dok 5	7,00	9,08	6,33	5,50	0,08	lille	579491	6127615
Dok 6	6,64	6,80	5,84	5,60	0,24	middel	579513	6127714
Dok 7	5,65	6,62	5,92	5,65	0,12	middel	579356	6127705
Dok 8	6,25	6,96	5,71	4,83	0,00	stort	579319	6127720
Dok 9	6,44	6,44	5,78	5,28	0,33	lille	579290	6127705
Dok 10	6,83	7,17	6,83	6,50	0,17	middel	579219	6127698
Dok 11	6,24	7,04	5,88	5,28	0,04	middel	579220	6127678
Dok 12	5,50	5,83	5,58	5,33	0,08	lille	579143	6127552
Dok 13	6,10	7,30	5,75	5,35	0,00	lille	579145	6127527
Dok 14	6,47	6,03	5,57	4,53	0,20	middel	579155	6127361

Tabel 1. gennemsnitlige Ellenberg-værdier, vurdering af potentiale og koordinater for dokumentationsfelter.

Kommentarer til delområderne

Delområde 1

Birkedomineret kratskov på tørvebund med svag kalkpåvirkning. Fugtigheden er varierende, men delområdet er generelt græsningsegnet.

Delområde 2.

Tagrørstilgroet rigkær med god vandtilgang. På lysåbne partier og slåede stier ses rig forekomst af mosser og Tvebo Baldrian. delområdet er floristisk værdifuldt og genrelt afgræsningsegnet.

Delområde 3.

Delområdet udgrøes af en højstatudetilgroning med dominans af Tagrør. Spredt forekommer Almindelig Mjødurt, Almindelig Fredløs og Lådden Dueurt. Der ses fin vandtilgang (svag vældpåvirkning) med stående vand i terræn. Mosdækket er rigt. Top-Star ses sparsomt. Mod nord er inkluderet et vådt Top-Star-kær, der er under forsumpning.

Delområde 4.

Delområdet udgøres af en yngre sumpskov domineret af Birk, Almindelig Hæg og Pil. Fugtigheden er varierende og stedvist vinteroversvømmet. Urtelaget er rigt udviklet. Kalkpåvirket bund ses kun sparsomt/fragmentarisk.

Delområde 5.

Der er tale om en våd hængesæk eller rørsump med Top-Star, Gidttude og bredbladet Dunhammer. Vegetationsdækket er udviklet på eller i gammel grav, hvor der i den østlige ende er sket uddybning til sø (med andefodring). Arealet kan ikke afgræsses.

Delområde 6.

Der er tale om mindre lavninger i en eng, der er domineret af Rørgræs. Lavningerne er givetvis (som store dele af engen) vinteroversvømmet, men ved besigtigelsen sommerudtørret og med rigkærs-lignende vegetation; bl.a. sparsomt med Top-Star og Almindelig Star. Kål-Tidsel er dominerede stedvist.

Delområde 7.

Variert skov/sumpskov med forskellig fugtighed og træartssammensætning. Urtefloret er generelt rigt. Der er givetvis tale om et gammelt tørvegravningsområde, som i varierende grad er tilgroet med urter, krat og skov. Stedvis er det græsningsbart, men denne vurdering er behæftet med stor usikkerhed, da hele området er mere tørt end vanligt.

Delområde 8.

Delområdet er en højstatudetilgroning udviklet i krat eller kant af dette. Fugtigheden er varierende. I et bælte mod delområde 9 ses mere kalkpåvirket vegetation; stedvist tørrere med bl.a. Blågrøn Star, Trenervet Snerre og Vellugtende Gulaks.

Delområde 9.

Slået eng med dominans af Almindelig Kvik, Mose-Bunke, Kål-Tidsel og Eng-Rævehale. Jordbunden er tør-middelfugtig tørvejord. Delområdet er med stor sandsynlighed en tidligere 6410 (tidvis våd eng), der er spoleret ved omlægning.

Delområde 10.

Delområdet er lille og udgøres af en Nælde- og Rørgræs-domineret højstaude med spredt forekomst af Top-Star. Delområdet virker drænet eller i det mindste påvirket af grøften mod vest. Bør indgå i afgræsning.

Delområde 11.

Ældre gråpile-krat på gennemgående fugtig bund. Urtelaget er rigt og domineret af Stor Nælde og Eng-Nellikero. Ikke sjældent ses Top-Star.

Delområde 12.

Delområdet udgøres af en mindre og ret tør bevoksning af Rød-El. I lysninger og andre steder forekommer talrigt Kæmpe-Bjørneklo, der ved besigtigelsen var under afgræsning. Bør indgå i afgræsning fremover for bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo.

Delområde 13.

Tør til middelfugtig ellesump med varieret bundvegetation. Tykt tørvelag er til stede, hvor det ikke er afgravet.

Delområde 14.

Ret smal bræmme af rigkær udviklet i kant af ung og tæt vedplantetilgroning. En mindre del af delområdet indgår i temporær græsningsfold. Delområdet er gennemgående ret tørt (påfaldende tørt) med forekomst af bl.a. Sump-Kællingetand, Lyse-Siv og Kål-Tidsel som hyppigt forekommende.

Bilag IV-padder og dagsommerfugle

Padder

Der er registreret såvel adulte som ny-forvandlede dyr af Spidssnudet Frø og Butsnudet Frø. Særligt i de skovbevoksede områder med fugtig bund og mere eller mindre skyggede.

Det er sandsynligt, at de yngler i de to egentlige vandhuller, som findes i projektområdet. Specielt vandhullet og det tilhørende våde kær (hængesæk) mod nordøst er særdeles velegnet for ynglende brune frøer.

Der er ikke registreret Springfrø i projektområdet, og det vurderes usandsynligt, at den findes i Gravene, da projektområdet ligger udenfor arts udbredelsesområde på Fyn.

Stor Vandsalamander er ikke eftersøgt i de 2 forekommende vandhuller. Der er konstateret fisk i det nordligste vandhul. Det sydligste vandhul vurderes at være det mest velegnede som ynglevandhul for stor vandsalamander. Her der imidlertid ved besigtigelse medio juli konstateret massiv udsætning af ænder.

Det vurderes sandsynligt at stor vandsalamander findes i projektområdet – ynglende eller rastende.

Dagsommerfugle og andre insekter

Følgende almindelige dagsommerfugle er registreret under feltarbejdet: grønåret kålsommerfugl, lille kålsommerfugl, stor bredpande, engrandøje, græsrandøje, okkergul randøje, almindelig blåfugl.

Ved det nordlige vandhul findes en stor ynglebestand af båndet pragtvandnymfe. Af guldsmede og vandnymfe er endvidere registreret hestesko-vandnymfe, almindelig farvevandnymfe (lestes sponsa), brun mosaikguldsmed og håret mosaikguldsmed.

Fugle og pattedyr

Der er observeret en række almindelige fugle knyttet til mose, krat og skov. Spurvehøg og musvåge yngler med stor sandsynlighed i Gravene.

Af pattedyr er set Hare, Rådyr og Ræv samt dødfundet Muldvarp. Ved andeudsætningen ved det sydligste vandhul var opsat en fælde af typen "mår-fælde", hvorfor det må formodes, at der findes Ilder, Mink, Husmår eller Lækat i Gravene.

Der er ikke registret flagermus, men det vurderes meget sandsynligt, at flere arter fouragerer og sommer-raster i Gravene. Skovbryn, levende hegn og tørvegrave udgør velegnede fourageringslokaliteter for flagermus.

Diskussion

Potentiale for udvikling af habitatnatur

Gravene rummer arealer, hvor der er stærkt kalkpåvirket bund og god vandtilgang. Dette er især udpræget i delområde 1 og 2, hvor der allerede eller fortsat findes en rig vegetation med et floristisk indhold svarende til rigkær (7230). Vandtilgangen er ligeledes god i disse delområder. Potentialet for udvikling eller forbedring af habitatnaturtype rigkær er meget stort. Områderne er græsningsegne.

I delområde 8 findes ligeledes partier med kalkpåvirket vegetation. Fugtigheden er her varierende og på relativ tør bund vurderes det, at der i højere grad vil udvikles tidvis våd eng (6410) end rigkær.

Mod sydvest findes delområde 3, der er et mere tørveholdigt kær med god vandtilgang (svag vældpåvirkning). Potentialet for udvikling eller forbedring af habitatnaturtype rigkær er stort.

Den nordligste knap halvdel af projektområdet - skovbevokset som lysåbent (delområde 4-7) vurderes at have middel eller lavt potentiale for udvikling af lysåben habitatnatur. Den primære årsag hertil er manglende kalkpåvirkning, og at der ikke findes bevægeligt vand i området. Vegetationen er præget af stående vand; stedvis forsumpning. Især i delområde 4 og 7 er der vurderet at være meget vådt i store dele af året. Afgræsning i disse områder er stedvist ikke muligt pga. mange små og dybe tørvegrave.

En række mindre delområder (10, 11, 14) har middel potentiale. De er væsentligt forskellige. Delområde 14 er tørrest og noget kulturpåvirket.

Delområderne 12 og 13 (ellesumpe) vurderes at have ringe potentiale for udvikling af lysåbne habitatnaturtyper (7230 eller 6410). Fugtigheden varierer, men det samlede område bliver gradvist vådere mod mosens centrale dele. Tørvelaget er generelt tykt, og vandet er stående.

Af områder, der ikke er kortlagt findes:

- mod nordvest en græsningsfold, der nærmest mosen udgøres af habitatnaturtype rigkær
- mellem delområde 11 og 12 findes et "lysåbent" areal, der er voldsomt tilgroet med Kæmpe-Bjørneklo
- mod syd findes kulturpåvirkede arealer omkring sø. Store dele udgøres af vildtagre
- mod øst-nordøst findes højtliggende skovområde

Samlet vurdering

Den samlede vurdering for naturtyperne er, at der er potentiale til stede for udvikling af forbedring af lysåbne habitatnaturtyper. De største potentialer ligger hvor vegetationen er kalk- eller vældpåvirket. I mosens centrale dele er potentialet begrænset; primært pga. stående vand og at arealerne i hvert fald delvist ikke er egnede til afgræsning.

Vurderinger af effekt på dyrelivet

Projektområdet fremstår i dag som en mosaik af sumpskov, krat, højstaude-kær, slåede eller tætgræssede enge og vandhuller.

Rydning af bevoksninger og etablering af kreaturafgræsning vurderes at have følgende effekter, der vurderes at være positive for dyrelivet:

- forøgelse af fourageringsareal for padder og dagsommerfugle i form af lysåbne, ekstensivt afgræssede kær med varieret fugtighed, vegetations sammensætning og højde af vegetationsdækket
- større areal med lysåben natur med på sigt større biodiversitet på bekostning af i dag skov- eller kratbevokset natur
- formodet bedre vandtilgang i området efter rydning af vedplanter
- reducere arealet med invasive arter (Kæmpe-Bjørneklo og Japan-Pileurt)
- forøgelse af arealet med lysåbne bredarealer omkring området egentlige vandhuller
- forøgelse af fourageringsarealerne for flagermus

Følgende forhold vurderes at være negativt for dyrelivet knyttet til projektområdet:

- absolut reduktion i arealet med krat og skov, der er levested for specielt insekter og svampe, og som udgør skjul for pattedyr og ikke mindst mulige raste- og yngleområder for flagermus og fugle
- større græsningsområder indebærer større grad af vindpåvirkning i projektområdet, hvilket er negativt for insektlivet

Samlet vurdering

Den samlede vurdering er, at rydning og efterfølgende kreaturgræsning (gerne ekstensiv) vil indebære en forbedring af livsbetingelserne for de fleste dyrearter i projektområdet; herunder forekommende Bilag IV- og rødliste-arter. En forudsætning er dog, at egentlige flagermuse-træer skånes ved rydningen, og at rydningen finder sted på et tidspunkt, hvor der ikke er ynglende eller rastende flagermus i træerne.

Bilag 1 - floralister

DOKUMENTATIONSFELTER	dok 1	dok 2	dok 3	dok 4	dok 5	dok 6	dok 7	dok 8	dok 9	dok 10
ARTER										
Ahorn							1	1		
Andemad, Liden					1					
Andemad, Stor					1					
Angelik				1		1			1	
Ask							1			
Baldrian, Krybende			1			1				
Baldrian, Tvebo		1								
Bingelurt, Alm.							1			
Birk, Dun-	1	1		1				1		
Bjørneklo, Kæmpe-										
Blåtop	1									
Brachythecium rutabulum				1			1	1		
Bunke, Mose-						1	1	1	1	
Calliergonella cuspidata		1	1	1						
Chiloscyphus coadunatus			1							
Climacium dendroides		1								
Dueurt, Kirtel-						1				
Dueurt, Kær-	1	1	1		1	1				
Dueurt, Lodden			1			1				
Dueurt, Ris-						1				
Dunhammer, Bredbladet					1					
Eg, Almindelig							1			
El, Rød-										
Elm, Skov-							1			
Fladbælg, Gul										
Fladstjerne, Græsbladet										
Fløjlsgræs								1	1	
Forglemmigej, Eng-		1	1							
Fredløs, Almindelig	1	1	1		1		1	1		
Galtetand, Kær-						1				
Galtetand, Skov-										
Gifftyde					1					
Gulaks, Vellugtende	1									
Hanekro, Almindelig						1				
Hindbær	1			1			1			
Hjortetrøst	1	1	1				1			
Humle							1	1		
Hundegræs, Almindelig										
Hvene, Kryb-	1								1	
Hvene, Stortoppet						1				
Hvidtjørn, Almindelig				1				1		
Hvidtjørn, Engriflet										
Hyl, Almindelig							1			
Hæg, Almindelig	1			1			1	1		
Hønsetarm, Almindelig										
Kabbeleje, Eng-										
Karse, Vand-										
Kattehale				1					1	
Kogleaks, Skov-							1			
Kvalkved		1								
Kvik, Almindelig						1			1	
Kvik, Hunde-						1				

DOKUMENTATIONSFELTER	dok 1	dok 2	dok 3	dok 4	dok 5	dok 6	dok 7	dok 8	dok 9	dok 10
Mangeløv, Almindelig				1						
Mjørdurt, Almindelig	1	1	1	1	1		1	1	1	
Mnium hornum		1								
Mynte, Vand-		1	1	1				1		
Mælkebøtte, art af										
Natskygge, Bittersød			1	1	1		1	1		1
Nellikerod, Eng-	1			1					1	
Nellikerod, Feber-										
Nælde, Stor				1		1	1		1	1
Oxyrrhynchium praelongum				1			1			
Padderok, Ager-	1					1				
Padderok, Dynd-				1				1		
Padderok, Kær-		1								
Pil, Femhannet								1		
Pil, Grå-			1		1		1	1		
Pileurt, Vand-						1			1	
Plagiomnium ellipticum		1	1	1						
Plagiomnium undulatum	1			1			1			
Ranunkel, Kær-								1		
Ranunkel, Lav									1	
Rapgræs, Almindelig	1		1	1		1	1	1	1	
Rose, Glat Hunde-	1									
Rævehale, Eng-									1	
Røn, Almindelig										
Rørgræs						1				1
Sideskærm		1	1							
Siv, Glanskapslet						1			1	
Siv, Lyse-						1		1	1	
Skjaller, Stor										
Skjolddrager, Almindelig				1						
Skræppe, Kruset									1	
Skræppe, Nøgle-						1				
Skvalderkål									1	
Snerre, Burre-						1				
Snerre, Hvid										
Snerre, Kær-		1	1	1	1		1			
Star, Akselblomstret				1						
Star, Almindelig	1	1								
Star, Blågrøn								1		
Star, Håret										
Star, Knippe-					1	1				
Star, Kær-								1		
Star, Top-		1	1		1		1	1		1
Star, Toradet								1		
Steffensurt, Dunet										
Storkenæb, Stinkende							1			
Svingel, Rød						1				
Syre, Almindelig										
Sødgræs, Manna-										
Tagrør	1	1	1				1			
Tidsel, Ager-										1
Tidsel, Kær-		1	1			1	1			
Tidsel, Kål-	1			1		1		1	1	
Tormentil	1									
Tørst	1							1		
Vikke, Muse-										1

	11	12	13	14
ARTER				
Ahorn				
Andemad, Liden				
Andemad, Stor				
Angelik	1	1		1
Ask			1	
Baldrian, Krybende			1	
Baldrian, Tvebo				
Bingelurt, Alm.				
Bjørneklo, Kæmpe-		1		
Blåtop				
Brachythecium rutabulum	1		1	1
Bunke, Mose-	1	1	1	1
Calliergonella cuspidata				
Chiloscyphus coadunatus				
Climacium dendroides				
Dueurt, Kirtel-				1
Dueurt, Kær-				
Dueurt, Lodden				
Dueurt, Ris-				
Dunhammer, Bredbladet				
Eg, Almindelig				
El, Rød-		1	1	
Elm, Skov-				
Fladbælg, Gul				1
Fladstjerne, Græsbladet				1
Fløjlsgræs	1			1
Forglemmigej, Eng-				
Fredløs, Almindelig				
Galtetand, Kær-	1			
Galtetand, Skov-				
Gulaks, Vellugtende				1
Hanekro, Almindelig				
Hindbær		1	1	
Hjortetrøst	1			
Humle				
Hundegræs, Almindelig				1
Hvene, Kryb-	1			
Hvene, Stortoppet				
Hvidtjørn, Almindelig	1			
Hvidtjørn, Engriflet				1
Hyld, Almindelig				
Hæg, Almindelig		1	1	
Hønsetarm, Almindelig				1
Kabbeleje, Eng-			1	
Karse, Vand-			1	
Kattehale			1	
Kogleaks, Skov-				
Kvalkved	1			
Kvik, Almindelig				
Kvik, Hunde-				
Kællingetand, Sump-				1
Mangeløv, Almindelig				
Mangeløv, Smalbladet	1		1	

	11	12	13	14
ARTER				
Mjødur, Almindelig			1	1
Mnium hornum			1	
Mynte, Vand-	1			
Mælkebøtte, art af				1
Natskygge, Bittersød				
Nellikerod, Eng-		1		
Nellikerod, Feber-		1		
Nælde, Stor	1	1	1	1
Padderok, Ager-				
Padderok, Dynd-	1		1	
Padderok, Kær-	1			1
Pil, Femhannet				
Pil, Grå-	1			1
Pileurt, Vand-				
Plagiomnium ellipticum				
Plagiomnium undulatum	1			
Ranunkel, Kær-				
Ranunkel, Lav	1		1	
Rapgræs, Almindelig	1	1	1	
Rose, Glat Hunde-				
Røvehale, Eng-				
Røn, Almindelig			1	
Rørgræs				
Sideskærm	1			
Siv, Glanskapslet				
Siv, Lyse-	1			1
Skjaller, Stor				1
Skjolddrager, Almindelig				
Skræppe, Kruket				1
Skræppe, Nøgle-	1			
Snerre, Burre-		1		1
Snerre, Hvid				1
Snerre, Kær-	1			
Star, Akselblomstret				
Star, Almindelig				1
Star, Blågrøn				
Star, Håret				1
Star, Knippe-				
Star, Kær-				
Star, Top-	1			
Star, Toradet				
Steffensurt, Dunet	1			
Storkenæb, Stinkende				
Svingel, Rød				1
Syre, Almindelig				1
Sødgræs, Manna-			1	
Tagrør				1
Tidsel, Ager-				1
Tidsel, Kær-				1
Tidsel, Kål-	1	1		1
Tormentil				
Tørst			1	
Vikke, Muse-				